

Agnieszka Wiśniewska

Danuta Grąźlewska

MOC ŻYWIOLÓW – ZIEMIA

„Z Ekoludkiem poznajemy cztery żywioły” to kierunek pracy, jaki realizujemy w bieżącym roku szkolnym. Wiemy, że małe dziecko bardzo często obcuje z przyrodą w sposób czynny, włącza ją do swoich zabaw, korzysta z jej dóbr w trakcie pobytu na powietrzu. Jest zadowolone, gdy odkrywa i przeżywa jej zjawiska. Dlatego też w przedszkolu dziecko powinno zdobywać podstawowe wiadomości o różnorodności świata, jak również wchodzić w aktywne relacje ze swoim przyrodniczym środowiskiem. Dziecko powinno obserwować, badać, eksperymentować, aby doskonalić swój biospołeczny rozwój – wówczas jego stosunek do obiektów przyrodniczych stanie się bardziej osobisty. Jest to możliwe dzięki zabawom badawczym, w których ciekawość dziecka nie zna granic. W każdym tkwi odkrywca i badacz. Przedszkolak jest żądny wiedzy i wrażeń, bez względu na konsekwencje. Na ogół dąży do poznania wielozmysłowego, chce dotknąć, powąchać, polizać, rozłożyć i złożyć, ponieważ w trakcie badania i poszukiwania rozwiązań najlepiej zapamiętuje zdobyte wiadomości. Uczymy więc dzieci empirycznie badać świat, a obserwowanie i badanie przyrody ożywionej i nieożywionej okazuje się, że jest dla nich fascynujące. Wiadomości te i ciekawość dziecka jako badacza i odkrywcy powinny być wspierane podczas wspólnych rodzinnych spacerów, wycieczek, wakacji. Dzieci w wieku przedszkolnym charakteryzują się dużą chłonnością wiedzy, jest to najlepszy moment poznawania wspólnie z nimi środowiska przyrodniczego, problemu ochrony przyrody. Dlatego też, już od najmłodszych lat powinniśmy uczyć dzieci szacunku do otaczającej go przyrody. Przyroda jest bardzo zróżnicowana, ponieważ istnieje niezliczona ilość roślin i zwierząt. Pierwszym żywiołem, który poznamy z Ekoludkiem jest ziemia. Oferuje ona życiową przestrzeń i możliwość życia ludziom, roślinom i zwierzętom. Jest elementem, z którym jesteśmy najbliżej, bowiem jest naszym domem, na niej przeżywamy nasze życie. Bywa żyzna i karmiąca (ziemia uprawna), wilgotna i sucha, jak gleba i piasek. Na jej żyznej powierzchni uprawiamy rośliny służące nam za pokarm. Kolorem ziemi jest zieleń, barwa pól i roślin. Zaś naturalnymi symbolami ziemi są kamienie, skały, sól. W okresie zimy ziemia ukryta jest pod głęboką warstwą białego puchu lub skuta lodem. Na wiosnę, wilgotna gleba karmi nasiona śpiące w jej wnętrzu. Wówczas możemy zaobserwować oznaki zbudzenia się ziemi. W promieniach letniego słońca ziemia rozgrzewa się i zakwita, gdy zaś nadchodzi jesień, zdołają ją różnokolorowe liście.

- Czym jest ziemia?
- Do czego jest potrzebna?
- Jak wygląda i pachnie?
- Czy zawsze wygląda tak samo?
- Co ludzie czynią z ziemią?
- Czy potrzebujemy ziemi i co by się stało, gdyby jej nie było?

Najlepszym sposobem na poznanie ziemi i znalezienie odpowiedzi na te pytania jest praca z nią. Zachęmy więc dzieci do dokładnego obserwowania i patrzenia. Jako badacze ziemi nasi wychowankowie zobaczą wielobarwność i różnorodność ziemi oraz poczują jej zapach.

Aby ułatwić możliwość wspólnego znalezienia odpowiedzi na nurtujące pytania proponujemy kilka zabaw badawczych dotyczących ziemi.

Zabawy z piaskiem

- sprawdzanie, czy jest sypki; co się z nim dzieje, gdy dolejemy wody;
- zakopywanie i szukanie przedmiotów w piasku;
- przesypywanie piasku z różnych pojemników o różnej wielkości (mieści się, czy nie?);
- przesiewanie piasku przez różnego rodzaju sita;
- oglądanie ziaren piasku pod mikroskopem i przez lupę;
- zabawy z wykorzystaniem PIASKOMETRU – przesypywanie piasku i kamyków przez otwory o różnej wielkości.

Struktura gleby, ślady życia

Nauczycielka wysypuje glebę ze słoika na tacę, a dzieci oglądają ją za pomocą lup. Następnie gleba zostaje umieszczona w sicie o oczkach około 1 mm, które stawiamy na przezroczystym naczyniu z wodą. Przez kilka minut ogrzewamy glebę za pomocą lampy. Cedzimy wodę przez bibułę i zgromadzony na bibule osad oglądamy przez lupę. Już gołym okiem dzieci zauważą zwierzątka, które z gleby wypadły do wody.

Rola dżdżownicy

Nauczycielka przygotowuje w dwóch słoikach warstwowo ułożoną glebę (gleba, listki, piasek). Do jednego słoika zostają włożone dżdżownice przyniesione z pola. Nauczycielka zapowiada kilkudniową obserwację tego, co będzie działo się w szklanych naczyniach. Po zakończeniu obserwacji wyjaśnia dzieciom pożyteczną rolę dżdżownicy – spulchnianie, mieszanie i napowietrzanie gleby.

Odkrywamy skarby ziemi

- zgromadzenie różnych rodzajów gleby w słoikach – porównywanie koloru;
- badanie przepuszczalności różnego rodzaju gleby;
- kolekcja skał i minerałów (segregowanie ze względu na kształt, wielkość i kolor);
- konkurs plastyczny „Najpiękniej pomalowany kamień”, „Najładniejsza figurka z kamieni”, „Piaskowy rysunek”.

Po czym chodzę?

Chodzenie po różnego rodzaju podłożu np. wycieraczka, wykładzina dywanowa, folia, śliska lub karbowana tapeta, gąbka, piasek, trawa. Następnie, kiedy dziecko już czuje się pewnie, pytam, czy mogę mu zawiązać oczy chustką, bo chcę, aby odgadło po czym chodzi.

Jakie to jest?

Dotykanie rękoma i odgadywanie nazwy przedmiotu, mając zawiązane oczy. Wykorzystam to, co mam pod ręką. Pytam dziecko: czy to jest miękkie, czy twarde; gładkie, czy chropowate; ciepłe, czy zimne?

Detektyw

Przed wyjściem na spacer wręczam dzieciom po kilka różnych obrazków (roślin, drzew, zwierząt, nawet osób). Zadaniem każdego dziecka jest odszukanie okazów i obiektów w parku. Na początku wystarczą 3 – 4 obrazki, potem można tę liczbę zwiększać. Drogę do parku również można odbyć przy pomocy obrazków, np. pierwszy obrazek – żółty dom, dalej – wysokie drzewo, żywopłot, billboard z ..., itd. Dzieci będą się poruszać zgodnie z kolejnymi obrazkami. Dzieci uczą się odczytywać rysunki oraz kojarzyć obrazek z rzeczywistym przedmiotem czy obiektem, ćwiczą spostrzegawczość.